

Godište X., br. 3(22)/2011.

Sto godina



Matija Rozić
fotografirana
27.7.2011.

Ove godine 11. kolovoza Matija Rozić – Perijić slavi stotu rođendan.

Matija je rođena 11. kolovoza 1911. Dakle 11. kolovoza ulazi u 101 godinu života.

Ovo je prva osoba koja je od osnutka župe Kruševo, od 1924. navršila jedno stoljeće životnoga vijeka. Stoga je dostojno i pravedno da joj posvetimo i nekoliko redaka u našem župnom listu.

Matija je rođena s istim prezimenom s kojim se i udala. Otac joj je bio Franjo i majka Iva r. Tolj. Rođena je na Sretnicama na Poljanama. Roditelji su joj imali šestero djece. Matija je bila četvrta. Brat Nikola, nesretno poginuo u igri s kuburom. Jozo oženjen Vidom r. Bevanda sa Sretnica, bio drugi. Treća je bila sestra Anica udata za Peru Božića u Podgorje. Četvrta je Matija. Peti brat Grgo oženjen Cvitom r. Pehar iz Krehina Graca. I brat Ivan otišao je 1930. u Ameriku u Urugvaj, nije se ženio. Umro

osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Djevojačko doba

Djevojaštvo je Matija provela na Sretnicama, na Poljanama. Kako kaže kao djevojka nikad nije otišla ljekaru. Bog joj dao od početka dobro zdravlje.

Djevojačka sreća je usmjerila Karlu Roziću. Za Karla, ima samo dobru riječ. Nije puno s njime hodala, ali nije nitko ni utjecaja imao na njezin izbor da se uda za Karla. Imala je kaže i drugi momaka, nitko je nije od starijih prisiljavao da bi pošla za jednoga od njih. Sama je izabrala Karla, a Karlo nju.



Matija
fotografirana
iz pedesetih
godina prošlog
stoljeća

Udaja i svatovi

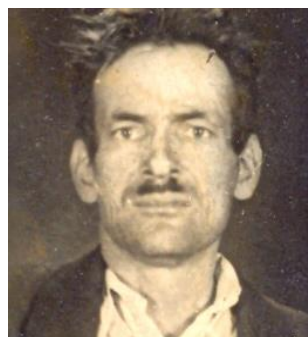
Udala se Matija 16.11.1936. za Karla Rozića sina Mijina i Mande r. Božić na Sretnice.

Svatovi su od Rozića – Perijića krenuli na konjima po mladu, uz Ulicu ali su se s mladom uz pjesmu i veselje s Poljana do Perijića vratili cestom na Otele, na Kordića kuće do Perijića.

Život kod Rozića Perijića

Po udaji za Karla došla je od Rozića s Poljana za Rozića – Perijića. U Rozića – Perijića zatekla je veliku obiteljsku zajednicu. Živjela su u zajednici obitelji trojice braće, svekra Mije, svekrova brata Mate, i svekrova brata Ilije. Obitelj svekra Mije i obitelj svekrova brata Mate ostali su u zajednici na Sretnicama sve do 1957. Podijelili su se na dva dijela 1957.

Sin trećeg svekrova brata Ilije, sin Vidan u tijeku rata otišao je u Slavoniju u



Karlo Rozić,
Matijin suprug,
fotografirana iz
pedesetih godina
prošlog stoljeća

Ivankovo. Vidan je na Sretnicama ostao mladi udovac. Žena mu je Manda r. Kordić zarana umrla, a on je i zbog sudjelovanja u hrvatskoj vojsci za vrijeme Drugog svjetskog rata mora bježati iz Hercegovine. Otišao je u Ivankovu u Slavoniju. U Slavoniji se kao



Zajednička kuća Rozića – Perijića. Iz ove kuće su se Perijići 1957. podijelili. U njoj su ostali Marinkušini, a Karlovi su prešli u drugu kuću. Kuća nije u prvobitnom izgledu, preuređivana je.

udovac oženio, danas mu potomci žive u Ivankovu.

Vidanovim odlaskom broj članova velikog domaćinstva se smanjio ali i dalje je domaćinstvo ostalo brojno.

Dakle, Matija je udajom zatekla dvije svekrve. Jedna je bila muževa majka - Božupa, a druga je bila muževljeva strina – Korduša. U

brojnom domaćinstvu, gdje

su se u isto vrijeme ljuljalo više bešika, i gdje je bilo čeljadi od tri koljena od tri različita uzrasta, trebalo je odnose u domaćinstvu mudro čuvati.

Bitnu ulogu u takvim, brojnim obiteljima nosile su domaćice i domaćini. Po njima je ulazio u domaćinstvo blagoslov, ali ako su bili zli po njima je ulazila za pojedinu čeljad i muka.

Matija, svekrva Božuša, svekrova strina Korduša, žena svekrova rođaka Marinkuša četiri žene, četiri stupa domaćinstva. Bitno je bilo da se njih četiri slažu. I slagale su se, i poštivale. Matija o svima njima ima samo dobru riječ. Svekrva Božuša, muževljeva majka umrla je u tijeku Drugog svjetskog rata, ali ostala je Korduša, muževljeva strina koja je bila osoba koju se poštivalo i pitalo. Dok sam razgovarao s Matijom 27. srpnja ove godine, u

dugom razgovoru po „stotinu“ puta je spomenula prvo Korduša, potom Marikuša i onda Božuša, ili obrnuto, sve jednu pa drugu. Srasla je bila s njima baš temeljito. Bilo mi je drago slušati njezinu priču, a vidim da nije priča izmišljena nego da je složena po duši i po srcu.

Gospodarstvo

Po gospodarstvu iz vremena većeg Matijina vijeka isticati jedne, a umanjivati druge je suvišno. Svi su se u ta vremena bavili



Kuća Karla Rozića – Perijića, u ovu kuću je Karlo s obitelji prešao u diobi s rođacima 1957.

istim stilom gospodarstva. Samo je bilo pitanje da li je u većoj ili u manjoj mjeri. A da li je u većoj ili manjoj zavisilo je od imanja.

Rozići – Perijići imali su veće imanje. Dovoljno su imali oranica, vinograda, ledina, čajera i ograda. Cijelo brojno domaćinstvo moglo je od imanja živjeti. Ali se uvijek, Matija dodaje,

moralo i dobro raditi. Drugi ako su imali manje imanja, manje su i radili, manje i imali. Mi smo morali puno raditi. Sve do diobe 1957. imali su oko stotinu ovaca, tridesetak koza, po sedam krava, dva vola, dva konja, po dvije svinje u svinjcu. U podrumu se uvijek „vezalo vino s vinom“, rakija nije nikada prikinula. U ambarima žita, kukuruza, nije ponestajalo, osim onih radnih godina kada su partizani pokupili i ambare izspraznili.

Pitam Matiju da li ste ikada trebali pomoći od drugih za održavanje domaćinstva. Ona odrješito uzviknu: „nikad“, imali smo sve svoje, a i druge smo pomagali.

Radanje djece i potomci

U braku s Karlom Matija je rodila osmero djece: Anica udata za Ivana Rozića na Sretnice, Manda umrla u prvoj godini života, Ante oženjen Dragicom r. Ćorić iz Ljutoga Doca, Mijo oženjen Ljubicom r. Ćorić iz Ljutoga Doca, Manda udata za Midhada Zalihića u Mostar, Franjo oženjen Lucom r. Šimunović iz Jaklića – Šćit – Rama, Iva ud. za Juru Mijatovića u Krehin Gradac i Mladen oženjen Janjom r. Bule iz Prćevaca, župa Studenci. Osmero djece rodila je u razdoblju od 25. 3. 1938. do 25. 7. 1953.



Matija
Fotografija iz
1997.

Posebno je Matiji ostala upečatljiva razdoblje Drugog svjetskog rata: trudnoća, rađanje djece i prva djetetova godina u kojoj je bila borba da dijete ostane na životu. U tom razdoblju skupa u bježanju, povlačenju, selenju, progonu nosila je svoju tek rođenu djecu. Hranila ih gdje je stigla. Priča kako je u tom vremenu došla s djecom do Humca, do Blizanaca, do Čitluka, pa natrag i to sve „u pratnji partizana“.

Danas ima šestero žive djece, 22 unučadi, 21 praunuče i jedno šukun unuč.

Matijin potomci žive na Sretnicama, u Mostaru, Čapljini, Njemačkoj (u više mjesta), Ljutom Docu, Biogracima, Jarama.

Razdoblje Drugog svjetskog rata

Zbog blizine Mostara i nadiranja partizanskih jedinica od Vrgorca, od Širokoga prema Mostaru dok je muški svijet bio sve iz reda u hrvatskoj vojsci, netko u Ustašama, netko u Domobranima, ženske su ostale kod kuće na kućnom pragu. Upravo su one doživljavale sve nedaće partizanskih prodora prema Mostaru.

Područje Kruševa, posebno prostor između Sretnica i Varde, tjednu su više puta zauzimale različite vojske. Jedan dan taj prostor je bio u rukama Ustaša, drugi dan u rukama Njemaca, treći dan u rukama Talijana, četvrti dan u rukama Partizana. I četnici su na putu iz Ljubuškog prema Gorancima i Risovcu prošli preko Kruševa.

Može se reći sve vojske Drugog svjetskog rata prošle su kroz Kruševo i preko Sretnica. Matiji su ostali upečatljivi Partizani. Oni su više puta zauzimali Sretnice i sa Sretnica bježali prema Brotnju i dalje do Humca.



Matija sa sinovima Antom i Mijom i nevjestama Dragicom i Ljubicom, fotografirana 27.7.2011.

Priča

Matija:

„Zapovjedništvo im je najčešće bilo u Jurića. Selo na Sretnicama. Moralo im je domaćinstvo nositi ono što su zatražili: bravenja, kozliće, teletinu, prase iz svinjca pa taman bilo jedino, vola i kravu, ništa nisu gledali koliko tko ima, nego donesi ono što se zatraži. Tako isto brašno, kukuruz, pšenicu, ječam. Kaže raž nisu htjeli. Ako se netko s njima našalio. Kazna za šalu bila je da se donese određeni broj *bravenja*.

Nagari, nagari

Kako je Matija završila kao pratioc partizanima sve do Humca. Kaže: „Bila sam u brdu, i išla od Banića. Naišla sam kroz Juriće. Netko je partizanima dojavio da ustaše nadiru iz Kruševa. Partizani se u Jurićima uskomešali i počeli se spremati za bježaniju. Priča matija kako sam poneke i više puta vidjela, pa sam

mislila da se mogu malo i našaliti. Kako se spremaju i žure, ja im rekoh: „Nagari, nagari“, a oni meni e kad je „nagari, nagari“ e sad ćeš nas ti pratiti do Humca. Nosila je Miju u ruci. Miji bila tek koja godina dana. I s Mijom u ruci, ispred partizana, do na Humac. Bilo je hladno, kaže matija promrzli i Mijo i ja.

Pet dana i pet noćiju za nju se nije znalo na Sretnicama. Pričalo se da su partizani i nju i Miju ubili. Nakon pet dana pojavila se Matija s Mijom u ruci sva prozebla. O događajima dugo nije nikome pričala nego mudro šutjela. Matija se znala i u teškim okolnostima mudro i smireno ponašati i sve oko sebe smirivati.

Udbaši premlatili Karla

Slušao sam više puta priču od kako sam u Kruševu, kako su Udbaši pedesetih godina prošlog stoljeća. više puta vodili na



ispitivanje Karla u Mostar. Svaki puta se vratio kući isprebijan i s masnicama po cijelom tijelu. Od posljedica premlaćivanja kasnije je bio boležljiv i od isti posljedica je umro 1961.

Matija, posljednjih dvadesetak godina provod veći dio dana u svojoj sobi. Voli izići u dvorište, ispred kuće, ali ne za dugo, kratko se sa svojom dvokolicom provoza, prošeta i natrag u svoje dvore.

Razlog što su Karla odvodili ne jedanput na ispitivanje u Mostar bila je berba grožđa. Naime, početka berbe grožđa općinari su određivali prema svojem nahođenju i prema potrebi Zadruga. Svako nepoštivanje odluka i odredbi se kažnjavalo. Nekom zgodom Karlo je

svoje grožđe brao prema svojem nahođenju. Zbog toga je odvede u Mostar na ispitivanje, tri dana su ga držali u zatvoru, premlaćivali i treći dan pustili kući. Priča se kako je došao sav crn i natekao od udaraca.

Što su Vidana vodili na ispitivanje ponavljao se razlog rođaka Vidana. Partizani i Udbaši mislili da se Vidan sin Karlova strica Ilije skriva po brdima kao Škripar. E da bi doznali gdje je,

Karla su vodili na ispitivanje da otriže gdje se Vidan u kojoj škripini nalazi. Iako je Karlo skupa s Grgom Rozića – Čulušića doveo Vidana iz Slavonije, a ne iz škripine, o Božiću 1945., i to u slučaju pogibije udbaša Dejana ništa novim udbašima nije to značilo. Vidan je morao svaki puta nanovo dokazivati i modar ostajati.

Već sam naglasio da je Vidan otišao iz Hercegovine u Slavoniju u Ivankovo.

Pogorjeli svatovi i pogibija udbaša Dejana



Matija, i danas lijepo izgleda.
Ova fotografija je od
27.7.2011.

Ako bi se prisjećala najgorega za Sretnice onda bi izdvojila dva događaja: Sretnička tragedija iz 1938. i pogibija udbaša Dejana iz 1945. Teška i mučna jedna i druga godina, jedan i drugi događaj. Smrt, i neizvjesnost vladala svuda oko nas. Tko će živu glavu izvući i tko je izvukao vidjelo se tek koji dan poslije. Naša - Perijića obitelj oplakivala je mrtve iz Pogorjelih svatova, a savila se nad našim glavama

smrt i neizvjesnost u posljedicama poslije pogibije udbaša Dejana, a posebno zbog Vidana s kojim su Udbaši povezali pogibiju udbaša Dejana. Za našu obitelj smirilo se stanje tek kada su Karlo i Grgo Rozić – Čulušić otišli u Slavoniju u Ivankovo i doveli Vidana, te tako dokazali Udbašima da Vidan nije u Škriparima nego da je u Slavoniji u Ivankovu.

Ovdje zbog prostora ni jedan ni drugi slučaj neću opisivati, opisani su u knjizi „Stradanje Hrvata Kruševa“. Istina je da je Matija poneke detalje ispričala iz svojeg kuta gledanja, a u biti opet ostaju teški i mučni dani koji su se preživjeli.

Zdravlje i prehrana

Matija kao djevojka nije nikada bolovala. Ni kasnije nije ozbiljnije poboljevala. Imala je nekom zgodom problema s bubrzima, upala nije dugo trajala. Kao starica pala i polomila kuk, operacija uspjela, sve zaraslo „kao u malog djeteta“.



Matija u krugu svoje obitelji, u dvorištu kuće. S njezine desne strane je njezina „dvokolica“ s kojom se šeta.

Reče nikad nije pila žestokih pića, vina ponekada. Duhan cijeli život obrađivala i oko njega radila, ali cigare nikada u usta nije stavila. Reče da nikada nije bila sklona pretrpavanju (neumjerenosti) u hrani.

Glavna prehrana joj bijaše cijeloga života kašikom. Izbjegavala je pečenu hranu.

Zadnjih dvadesetak godina jelovnik joj je ustaljen, redovito u određenu jutarnju satnicu jela je kruh s mlijeko, ručak u podne, i večera prije zalaza sunca. Nešto posebno nikada nije birala, a nije ni mogla.

Reče nije lako bilo biti u brojnom domaćinstvu kuharica. Mislilo se da kuharica uvijek može nešto posebno sebi ostaviti. Ona dodaje, a što bi to sebi ostavila, da ne bi drugom čeljadetu u kući dala. Uostalom, svatko je pazio na kuharicu, stopanjicu, pa da je i htjela i danas uspjela nešto mimo očiju uzeti za sebe sutra bi bila viđena i onda ismijavana. Stopanjica nije mogla glumiti.

Duhovni život

Cijeloga života, uvijek sam čvrsto vjerovala u Boga. U crkvu sam išla svake nedjelja dok sam god mogla, pješke, dakako, niz Osoj. Na Misu su išla sva kućna čeljad. Nikada se nije ni pitalo niti o tome razgovaralo hoće li netko ili neće na misu. Na misu su išli



Kuće iz prošlih vremena obično je u dvorištu ukrašavalo neko veliko stablo. Negdje je to bio orah, drugdje kostila, veliki hrast, murva /dud/, badem /bajam/. Rijetkost je naći da dvorište ukrašava klijen. Pred Perijića starom kućom, nalazi se veliki klijen. Ne znam da li igdje u okolici ima veći. Pod tim klijenom događalo se od proljeća sve do jeseni druženje, razgovori, nizanje duhana. Mnogi poslovi koji su se mogli obavljati vani, obavljali su se u hladovini starog i ogromnog klijena.

svi. U kući se redovito molilo Bogu.

Dnevne molitve sve do smrti u obitelji je predmolila Korduša, a kada je Korduša umrla Marinkuša je predmolila u svojoj kući, a ja u svojoj. Molio se Očenaše s preporukama, molitve na čast Blaženoj Djevici Mariji i Isusu. Kuća i staja se škropila svake subote s molitvom Vjeronjanja. Djecu sam vjerski odgajala.

Iz kuće smo imali uvijek za cijeloga mogega života svećenika – fratra. Svekrov brat Franjo bio je pošao u fratre, ali je na Širokom obolio od kuge i umro. U domaćinstvu su bili slijedeći fratri: amor., a priča se i o drugim koji prije živjeli.

Govori se o fra Ivanu kojega su Turci ubili negdje kod Vrgorca, a

grob mu se nalazi u vrgoračkoj crkvi. Naši su sve do neke godine o Božiću išli na njegov grob. On se u vrgoračkom kraju časti kao mučenik i svetac.

Dogodovštine

Otišla Matija nekom zgodom kod djece u Njemačku. Tom zgodom vozio je do aviona unuk Drago, vozio je autom BMW-om. Na povratku skupila Matija svoje „kume“ s kojima je kavu svakodnevno „ispijala“. Došle kume od radosti da čuju kako se Matija provela u Njemačkoj. Od sve priče naglasila svojim kumama, „od svega što sam doživjela nema ništa ljepše nego voziti se BMW-om i avionom“. Suprostavile se kume Matiji, i ne daju joj za pravo: kakav avion i kakav BMW. A ona će njima, pričajte vi što hoćete „lipše vožnje nema od BMW-a i aviona“.

Čestitka

O Matijinoj stogodišnici priča se u Kruševu već godinu dana. Svatko govori o želje da ona tu obljetnicu, doživi, da je ugodno provede s obitelji i svim župljanima. Bilo je govora da se njezina obljetnica proslavi prošle godine 11. kolovoza 2010., To je bio datum kada je ušla u 100 godinu života. Govorilo se nije sigurno hoće li doživjeti punih 100. Pored želje da joj se proslavi stoti rođendan ali prije, odustalo se od te ideje i prepustilo se da se događa ono što životni vijek sa sobom nosi i što Bog odredi. Evo sada slavimo Matiji stoti rođendan, ako Bog da ući će za koji dan u 101. godinu svojega životnog vijeka. Radujemo se njome svi. Radujemo se s njezinim potomcima. Čestitamo, i neka je Bog blagoslovi i dadne joj zdravlje da kao starica provede ostatak života u zdravlju, a kad tijelo dotraje neke s Božjim blagoslovom Matija duh pođe u svijetlo vječnost. Naše nije znati kada će to biti, s time se i ne opterećujemo. U svemu i nadasve neka se vrši Božja volja, neka se Bog uvijek po nama proslavlja.

Misno slavlje povodom stote obljetnice

Planiramo, u četvrtak, 11. kolovoza, u 10,00 sati na stoti Matijin rođendan slaviti sv. Misu u župnoj crkvi u Kruševu. Nadam se da ćemo se kao župljani, rodbina i prijatelji okupiti te Matiji, prvoj našoj župljanki koja je doživjela stoti rođendan čestitati, rođendanski jubilej.

Rodoslovlje Rozića – Perijića na Sretnicama

Na Sretnicama ima više ogranaka Rozića prezimene: Jozići, Vukovići, Bobankići, Banići, Čulušići, Perijići. Ogranak Rozića – Perijića danas baštini naziv i nadimak od Petra (Perije). Po Petru koji je imao nadimak Perija, svi su njegovi potomci zatzvani Perijići. Danas se većinom zovu, umjesto Perijići jednostavnije Perići. Na prikazu koji slijedi složeno je rodoslovlje Perijića – Perića.

